

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie

LOL.410.013.05.2015
P/15/095

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie
ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn
T +48 89 678 82 00, F +48 89 678 82 30
lol@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-69, 10-950 Olsztyn

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/095 – Przymusowe kierowanie osób uzależnionych od alkoholu na leczenie odwykowe.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	Marian Staszewski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 97506 z dnia 1 września 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Barczewie, Plac Ratuszowy 1, 11 – 010 Barczewo.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Lech Jan Nitkowski, Burmistrz.

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Zadania Miasta Barczewo w zakresie rozpatrywania wniosków o przymusowe kierowanie osób uzależnionych od alkoholu na leczenie odwykowe były realizowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (dalej: „Komisję”). Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że nie we wszystkich przypadkach działania Komisji były prowadzone w trybie zapewniającym sprawne i efektywne wykonywanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Spośród 50 wniosków rozpatrywanych przez Komisję w badanym okresie (lata 2013 – 2015, do 31 sierpnia), tylko 15 z nich Komisja skierowała do sądu, z tym, że tylko cztery z nich w terminie do 100 dni od wpływu do Komisji, sześć – od 101 do 365 dni, natomiast pięć w terminie od 382, nawet do 736 dni. W pozostałych 35 przypadkach nie skierowano wniosków do sądu, gdyż w większości z nich (20) nie wystąpiły ustawowe przesłanki uzasadniające podjęcie działań zmierzających do orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Ponadto Komisja skłoniła osiem osób do poddania się terapii z psychologiem w Puncie Konsultacyjno-Doradczym Uzależnień w Barczewie, a w stosunku do czterech osób, które odbyły terapię już wcześniej, nie zbadała skuteczności odbytej terapii.

Jako niezgodne z prawem należy ocenić przypadki:

- zwracania się do podmiotów zewnętrznych o udzielenie informacji sensytywnych bez zgody osób zainteresowanych, co było niezgodne z zasadami określonymi w art. 26 ustawy o ochronie danych osobowych,¹ w szczególności z zasadą celowości i adekwatności,

¹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, Dz. U. z 20014 r., poz. 1182 ze zm., dalej: „ustawa o ochronie danych osobowych.”

- niekierowanie na badania przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, pomimo obowiązku określonego w art. 25 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi.²

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Kompetencje członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Opis stanu faktycznego

Rada Miejska w Barczewie uchwaliła w lutym 2007 roku statut Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej³ („MOPS”), ustalając, że do zadań MOPS należy m.in. prowadzenie dokumentacji oraz obsługa administracyjno-techniczna Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych („Komisji”). Wykonanie tej uchwały Rada powierzyła Burmistrzowi, który:

- powołał Komisję w styczniu 2011 roku, a następnie zmienił jej skład w lutym 2013 roku, w styczniu 2014 roku, w lutym 2015 roku i kwietniu 2015 roku,
- określił Regulamin Komisji w styczniu 2011 roku, w którym podał jej zadania, organizację wewnętrzną i tryb pracy.

Zgodnie z tym Regulaminem, do zadań Komisji należało m.in.:

- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
- prowadzenie postępowania w sprawach osób nadużywających alkoholu poprzez kierowanie ich na badania przez biegłego,
- kierowanie do sądów wniosków o wszczęcie postępowania o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu,
- motywowanie osób nadużywających alkoholu do podjęcia terapii odwykowej,
- pomoc członkom rodzin osób uzależnionych od alkoholu w podjęciu decyzji o rozpoczęciu własnej terapii współuzależnienia.

Stwierdzona nieprawidłowość

Podczas kontroli stwierdzono, że w ramach zapewnienia Komisji obsługi administracyjnej i kancelaryjno-biurowej przez MOPS, wyznaczony pracownik MOPS powinien m. in.:

- zapewnić właściwe warunki pracy Komisji, w tym bezpieczeństwa danych gromadzonych przez Komisję,
- realizować zadania wynikające z bieżących działań Komisji,
- prowadzić dokumentację prac Komisji, korespondencję, przyjmować wnioski do Komisji oraz archiwizować jej dokumentację.

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z art. 41 ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego należy do Komisji powołanej przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Opis stanu faktycznego

Kontrola wykazała, że:

- W badanym okresie (lata 2013 – 2015, do 31 sierpnia), w składzie Komisji było od ośmiu do 11 osób. W jej strukturze nie wyodrębniono zespołów

² Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Dz. U. z 2012 roku, poz.1356 ze zm., dalej: „ustawa o wychowaniu w trzeźwości.”

³ Uchwała Nr VI (36) 07 Rady Miejskiej w Barczewie z dnia 19 lutego 2007 r. w sprawie uchwalenia statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barczewie, zmiany wprowadzono uchwałami z 28 lutego 2011 r. i 27 kwietnia 2012 r.

lub podzespołów problemowych, a wszystkie sprawy były rozpatrywane w składzie członków obecnych na danym posiedzeniu.

- Członkowie Komisji legitymowali się wykształceniem wyższym magisterskim lub średnim - głównie o kierunku pedagogicznym, pracujące w oświacie, policji i administracji o stażu pracy od 8 do 34 lat.
- W latach 2013 – 2015 Członkowie Komisji uczestniczyli w szkoleniach:
 - „Warsztatowe szkolenie dla Członków Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z elementami motywowania do leczenia” w sierpniu 2013 r. (udział jednej osoby z Komisji),
 - „Szkolenie dla Pełnomocników oraz członków i kandydatów do Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z zakresu kontroli punktów sprzedaży alkoholu”, przeprowadzone w maju 2014 r. (wszyscy członkowie Komisji),
 - „Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, szkolenie podstawowe,” w marcu 2015 r., uczestniczyli członkowie Komisji.
- Członkowie Komisji uczestniczący w rozmowach motywujących nie brali udziału w latach 2013 – 2015 w szkoleniach w zakresie dialogu motywującego. Burmistrz wyjaśnił, że nie zapewniono udziału członkom Komisji w tym zakresie, z uwagi na niewystarczające środki finansowe w budżecie Ośrodka, natomiast wszyscy członkowie Komisji spełniali wymóg przeszkolenia w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, o którym mowa w art. 4¹ ust. 4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości. W każdym składzie Komisji były osoby posiadające umiejętności prowadzenia rozmów motywujących, obecnie jednym z jej członków jest psycholog.
- Wszyscy członkowie Komisji i pracownik MOPS (prowadzący obsługę administracyjną Komisji, lecz niebędący jej członkiem), posiadali upoważnienia do przetwarzania danych osobowych, wystawione przez dyrektora MOPS.
- Zbiór danych osobowych Komisji został zgłoszony Głównemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych w październiku 2013 roku przez administratora danych, tj. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Barczewie.
- Czynności Komisji zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego nie były przedmiotem kontroli Rady Miejskiej (Komisji Rewizyjnej).

Stwierdzona
nieprawidłowość

NIK zwraca uwagę, że w świetle przepisów ustawy o ochronie danych osobowych, administratorem danych osobowych, na bazie których Komisja prowadzi działalność jest Burmistrz, bowiem zgodnie z art. 7, pkt 4 tej ustawy decyduje o celach i środkach przetwarzania danych. W związku z tym tylko Burmistrz jest upoważniony do nadania członkom Komisji upoważnień do przetwarzania zbioru danych o osobach uzależnionych od alkoholu.

(dowód: akta kontroli str. 3-30, 92-99, 114-115)

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, iż Burmistrz powołał Komisję, prawidłowo dobierając jej skład spośród osób posiadających formalne kompetencje do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Jednocześnie jednak, niezgodnie z przepisami ustawy o ochronie danych osobowych, dopuścił do pracy Komisji osobę spoza jej składu a także scedował uprawnienia administratora zbioru danych podległej osobie z gminnej jednostki administracyjnej.

2. Czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Opis stanu faktycznego

W latach 2013-2015 (do 31 sierpnia) w Gminie Barczewo:

- Zgłoszono Komisji wnioski o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu dotyczące 52 osób (w poszczególnych latach odpowiednio: 21, 16 oraz 15 osób),
- Komisja odbyła 74 posiedzenia, podczas 29 z nich rozpatrywano sprawy o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego (11, 10 i 8), Analiza tych postępowań wykazała, że wysłano łącznie 74 wezwania na posiedzenia do osób, w sprawie których były zgłoszone wnioski dotyczące podjęcia leczenia odwykowego. Zwraca uwagę, iż terminy wezwań w ponad 20% przypadków (11 wezwań) przekraczały 30, a w skrajnym przypadku było to aż 93 dni od dnia zgłoszenia wniosku.

Wezwania osób na posiedzenie Komisji w terminach dłuższych niż 30 dni od zgłoszenia, według wyjaśnień Burmistrza, było spowodowane:

- rozpatrywaniem przez Komisję w styczniu i lutym każdego roku w pierwszej kolejności wniosków wpływających od osób fizycznych, organizacji, instytucji i stowarzyszeń, dotyczących realizacji wszystkich zadań ujętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Barczewie. Wnioski te dotyczyły całego roku budżetowego i wg Burmistrza powinny być rozpatrzone niezwłocznie, stąd cztery wnioski o podjęcie czynności zmierzających do leczenia odwykowego, które wpłynęły w styczniu bądź lutym, były rozpatrzone w terminie późniejszym,
- przesunięciem załatwiania trzech wniosków złożonych w okresie wakacyjnym (lipiec-sierpień) z uwagi na to, że Komisja z zasady nie obradowała w tym czasie,

(dowód: akta kontroli str. 26-30, 73-91)

Po przeanalizowaniu spraw 52 osób, Komisja:

- nie prowadziła postępowań wobec 12 zgłoszonych, uznając te zgłoszenia za przypadki incydentalne,
- w przypadku ośmiu wniosków uznano na podstawie wywiadu środowiskowego „ustabilizowanie się sytuacji” i w konsekwencji nie podjęto dalszych działań ze względu na brak dalszych wniosków wobec tych osób,⁴
- skłoniła osiem osób do dobrowolnego poddania się na terapii z psychologiem w Puncie Konsultacyjno-Doradczym Uzależnień w Barczewie w celu wzmocnienia ich motywacji do nienadużywania alkoholu (po przeprowadzeniu rozmowy motywującej),
- uznała, że cztery osoby odbyły terapię już wcześniej, nie badając skuteczności odbytej terapii,
- skierowała do Sądu wnioski o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu bezpośrednio 15 osób, a następnie dalszych czterech osób, które nie podjęły dobrowolnie zadeklarowanej terapii,
- uznała postępowanie wobec dwóch osób za bezprzedmiotowe, jedna z tych osób wyprowadziła się z terenu gminy, natomiast druga zmarła (w trzy dni po dostarczeniu zgłoszenia Komisji w sprawie skierowania jej na leczenie).

⁴ Nie były spełnione przesłanki z art. 24 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w którym zapisano: „Osoby które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny, kieruje się na badanie przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego.”

Stwierdzono ponadto, że Komisja:

- Egzekwowała od osób deklarujących dobrowolną terapię odwykową, potwierdzenia ich obecności na zajęciach w Punkcie Konsultacyjno-Doradczym w Barczewie.⁵ Ponadto, w 2015 roku psycholog, który uczestniczył w jej pracach, informował na bieżąco o udziale w terapii osób zgłaszających się do niego po skierowaniu przez Komisję.
- Wysłuchiła sześciu osób zgłaszających problemy wynikające z nadużywania alkoholu przez członków swoich rodzin, podejmując decyzje o trybie dalszego postępowania.
- Zwróciła się do MOPS (w siedmiu przypadkach) o przeprowadzenie wywiadów środowiskowych i do Policji (w dwóch przypadkach) w sprawie potwierdzenia nadużywania alkoholu, by po zebraniu informacji podjąć decyzje o postępowaniu dotyczącym zobowiązania do leczenia odwykowego.

Ustalone
nieprawidłowości

1. Przed skierowaniem wniosków do Sądu o wydanie postanowienia o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu Komisja nie kierowała takich osób na badania przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, pomimo obowiązku określonego w art. 25 tej ustawy⁶, który był także ujęty w „Regulaminie Komisji”,
2. Komisja zaprzestawała dalszych działań wobec osób, na które były tylko pojedyncze zgłoszenia bez starannego sprawdzenia takich przypadków.
3. Spotkania w Punkcie Konsultacyjno-Doradczym nie są alternatywą dla leczenia odwykowego, które prowadzi się w podmiotach leczniczych.
4. W konfrontacji z uprawnieniami kompetencyjnymi, określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości, gminne komisje posiadają ograniczone możliwości występowania do innych podmiotów o informacje o zgłoszonych osobach.

(dowód: akta kontroli str. 31-91, 100-112)

Opis stanu
faktycznego

Pisma Komisji do Sądu, na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości (...) z wnioskami o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, zawierały dokumentację w sprawie, m.in.:

- wniosek o podjęcie czynności zmierzających do leczenia odwykowego złożony najczęściej przez członka rodziny osoby chorej,
- wezwanie (wezwania) na posiedzenia wysłane przez Komisję osobie chorej,
- kopie protokołów z posiedzenia Komisji,
- notatka z wywiadu przeprowadzonego przez pracownika socjalnego MOPS,
- pisma z Policji z potwierdzeniem o interwencjach w związku z nadużywaniem alkoholu przez osobę kierowaną we wniosku.

W związku z tym, że nie kierowano poszczególnych osób na badania uzależnienia od alkoholu, wnioski te nie zawierały stosownych opinii w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 73-91, 100-112)

Wydatki na działania Komisji związane z procedurą zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu wyniosły

⁵ W Barczewie nie ma możliwości skorzystania z pomocy podmiotów leczniczych, o których mówią przepisy, dlatego kierowano te osoby do Punktu Konsultacyjno-Doradczego Uzależnień w Barczewie w celu wzmocnienia ich motywacji do nienadużywania alkoholu. Osoba zatrudniona w tym Punkcie posiadała zaświadczenie o uzyskaniu statusu „osoby uczestniczącej w programie szkolenia w zakresie specjalisty psychoterapii uzależnień”, wydane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (zaświadczenie ważne do 11 grudnia 2018 roku).

⁶ Przesłankami do kierowania na badanie przez biegłego w związku z nadużywaniem alkoholu są: powodowanie rozkładu życia rodzinnego, demoralizacja małoletnich, uchylanie się od pracy albo systematyczne zakłócanie spokoju lub porządku publicznego.

13,8 tys. zł, z tego: 3,2 tys. zł w 2013 roku, 5,8 tys. zł w 2014 oraz 4,8 tys. zł do 31 sierpnia 2015 roku. Były to koszty posiedzeń Komisji (na których rozpatrywano sprawy dotyczące leczenia odwykowego), opłaty pocztowe, koszty postępowań sądowych oraz koszty szkoleń.

(dowód: akta kontroli str. 31-91)

W badanym okresie Komisja skierowała do Sądu⁷ 15 wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu, (w poszczególnych latach odpowiednio 4, 2 i 9). Wszystkie te wnioski wskazywały, że osoby których one dotyczą, powodowały rozkład życia rodzinnego, a ponadto:

- demoralizację małoletnich, uchylanie się od pracy i zakłócanie spokoju lub porządku publicznego (przez 7 osób),
- uchylanie się od pracy i zakłócanie spokoju lub porządku publicznego (4 osoby),
- demoralizację małoletnich i uchylanie się od pracy (3 osoby),
- uchylanie się od pracy (1 osoba).

(dowód: akta kontroli str. 31-91, 106-113)

Na podstawie postanowień Sądu ustalono, że wnioski Komisji zostały rozstrzygnięte następująco:

- Sąd wydał postanowienie o obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego wobec dziewięciu osób, w tym wobec siedmiu osób w trybie stacjonarnym,
- odmówił wydania postanowienia wobec jednej osoby (Komisja nie miała rozeznania co do przyczyny odmowy),⁸
- jako nierozstrzygnięte pozostawało pięć wniosków z 2015 roku.⁹

(dowód: akta kontroli str. 26-91, 100-113)

Czas trwania postępowań w skierowanych do Sądu w 15 sprawach o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu przedstawiał się następująco:

- od wpływu zgłoszenia do zaproszenia zgłoszonej osoby na posiedzenie Komisji upłynęło od ośmiu do 74 dni, w przypadku pięciu postępowań czas ten przekroczył 30 i wynosił od 40 do 74 dni,
- od wpływu zgłoszenia do Komisji do skierowania wniosku do Sądu (tj. czas trwania postępowania Gminnej Komisji) to od 85 do 736 dni, w tym od 85 do 97 dni w czterech przypadkach.¹⁰

(dowód: akta kontroli str. 26-30, 73-91)

Postępowania trwające powyżej 365 dni, tj. pięć postępowań w których od wpływu zgłoszenia do Komisji do skierowania wniosku do Sądu minęło od 382 do 736 dni, przebiegały następująco:

- 1) Po zgłoszeniu potrzeby leczenia w grudniu 2011 roku, Komisja skierowała wniosek do Sądu w grudniu 2013 roku, po 736 dniach od zgłoszenia potrzeby leczenia, a w trakcie postępowania:
 - chory nie zgłosił się na posiedzenie Komisji w grudniu 2011 roku,
 - zgłosił się na posiedzenie w marcu 2012 roku i podał, że uczęszcza na terapię (Komisja zobowiązała go do kontynuowania terapii),

⁷ Sąd Rejonowy, III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Olsztynie.

⁸ W sprawie uzasadnienia wniosku Komisja mogła wystąpić do Sądu w ciągu 7 dni od rozprawy. Rozprawa była 14 maja 2015 roku, natomiast postanowienie Sądu dostarczono Komisji 29 czerwca 2015 roku i było ono prawomocne. Członkowie Komisji nie uczestniczyli w posiedzeniach Sądu, stawiennictwo na tych posiedzeniach nie było obowiązkowe.

⁹ Dane wg stanu na 30 września 2015 roku.

¹⁰ Sprawy z 2014 i 2015 roku, w 2015 roku. W 2015 roku Burmistrz powołał Komisję w nowym składzie, pozostawiając tylko trzy osoby spośród powołanych w 2013 roku.

- nie zgłosił się na posiedzenie Komisji w listopadzie 2012 roku, żona chorego poprosiła o orzeczenie o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.
- 2) W przypadku zgłoszenia potrzeby leczenia w lutym 2013 roku, Komisja skierowała wniosek do Sądu w styczniu 2015 roku, po ponownym zgłoszeniu członka rodziny o nadużywaniu alkoholu, minęło 711 dni od zgłoszenia potrzeby leczenia, w tym czasie chory nie zgłosił się na posiedzenie Komisji w marcu 2013 r.
 - 3) We wrześniu 2013 roku zgłoszono potrzebę leczenia oraz ponowiono zgłoszenie w lutym 2015 roku z Policji o nadużywaniu alkoholu, Komisja skierowała w lutym 2015 roku wniosek do Sądu, po 532 dniach od zgłoszenia potrzeby leczenia. Zobowiązany:
 - zgłosił się na posiedzenie Komisji w październiku 2013 roku, potwierdzając, że „ma problem z alkoholem”, odmówił jednak uczestniczenia w spotkaniach z psychologiem z uwagi na kłopoty z dojazdem,
 - po zgłoszeniu w lipcu z Policji, że nadal nadużywa alkoholu, zgłosił się na wezwanie Komisji we wrześniu 2014 roku i został skierowany do psychologa,
 - po kolejnym zgłoszeniu przez Policję w październiku 2014 roku nadużywania alkoholu, stawiał się w tym czasie się na wezwanie Komisji.
 - 4) Po zgłoszeniu potrzeby leczenia w listopadzie 2013 roku, Komisja stwierdziła, że zgłoszona osoba nie uczęszcza na spotkania z psychologiem i podjęła decyzję o skierowaniu wniosku do Sądu, wniosek skierowano w grudniu 2014 roku, tj. po 398 dniach od zgłoszenia potrzeby leczenia. W międzyczasie chory:
 - nie zgłosił się na posiedzenie Komisji w grudniu 2013 r., a Komisja potwierdziła, że uczęszczał na spotkania z psychologiem,
 - nie zgłosił się na posiedzenie Komisji w listopadzie 2014 r.
 - 5) Potrzebę leczenia zgłoszono w grudniu 2013 roku, po informacji w grudniu 2014 roku z Policji o nadużywaniu alkoholu przez tą osobę, Komisja skierowała wniosek do Sądu w styczniu 2015 roku, tj. po 382 dniach od zgłoszenia potrzeby leczenia. Wcześniej zobowiązany zgłosił się na posiedzenie Komisji w lutym 2014 r., Komisja zaleciła przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, następnie ustaliła, że wyprowadził się z terenu Gminy, po powrocie na teren Gminy Komisja skierowała wniosek do Sądu w celu orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

(dowód: akta kontroli str. 26-30, 73-91)

Przyczyną długotrwałości postępowań (prowadzonych w czasie od 112 do 736 dni od wpływu zgłoszenia do Komisji), w 11 spośród 15 spraw, które zakończyły się skierowaniem do Sądu wniosków o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu była – zdaniem Burmistrza – potrzeba wyczerpania różnych sposobów pomocy osobom uzależnionych. *„Osoby te znane są Komisji od kilku lat. W okresie tym Komisja wzywała w/w osoby, które mają problemy związane z piciem alkoholu jak również zapraszała osoby wspólnie z nimi zamieszkujące. Uzgadniano z tymi osobami, iż powinny uczestniczyć w spotkaniach terapeutycznych przeznaczonych odpowiednio dla osób uzależnionych i współuzależnionych. W przypadku gdy osoby mają problem związany z piciem alkoholu a nie uczestniczyły w tego typu spotkaniach, bądź też spotkania te nie przyniosły rozwiązania trudności, Komisja kierowała wnioski do Sądu. Kierowanie wniosków do Sądu wymaga zebrania pełnej dokumentacji potwierdzającej potrzebę leczenia odwykowego”.*

(dowód: akta kontroli str. 26-30, 73-91)

Analiza dokumentacji tych postępowań wykazała, że:

- od skierowania wniosku do terminu posiedzenia wyznaczonego przez Sąd upłynęło od 68 do 152 dni w przypadku 10 spraw już rozpatrzonych i 68 – 115 dni dla pięciu postępowań, w których wyznaczony przez Sąd termin posiedzenia nie minął,¹¹
- od skierowania wniosku do uprawomocnienia się postanowienia Sądu minęło od 169 do 399 dni,
- od wpływu zgłoszenia do komisji do uprawomocnienia się postanowienia Sądu upłynęło od 305 do 926 dni.

(dowód: akta kontroli str. 73-91)

Wszyscy członkowie Komisji oraz pracownik MOPS, prowadzący obsługę administracyjną Komisji, posiadali upoważnienia do przetwarzania danych osobowych.

(dowód: akta kontroli str. 92-99)

Ustalone
nieprawidłowości

W ocenie NIK, Komisja nie dochowała należytej staranności w zakresie monitorowania uwarunkowań dotyczących konieczności skierowania do Sądu w celu orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, co w badanych pięciu przypadkach było jedną z istotnych przyczyn wydłużenia postępowań do ponad jednego roku.

Ocena
częstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że Komisja nie działała w pełni skutecznie i efektywnie, m.in. dlatego, że tylko w 15 z 50 rozpatrywanych przypadków skierowała wnioski do Sądu o zobowiązanie osób uzależnionych od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu, a ponadto, postępowania takie przebiegały długotrwanie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹², wnosi o:

1. Wyeliminowanie przyczyn opóźnień w rozpatrywaniu przypadków osób nadużywających alkoholu, m.in. poprzez pełne respektowanie postanowień regulaminu wewnętrznego w zakresie trybu i sposobu rozpatrywania spraw zmierzających do zobowiązania osób do poddania się leczeniu odwykowemu.
2. Kierowanie na badanie przez biegłego, w celu uzyskania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny.
3. Podejmowanie działań w celu pełnego rozpoznania przez Komisję działań wobec osób na które były tylko pojedyncze zgłoszenia o nadużywanie alkoholu.
4. Nadanie członkom Komisji upoważnień do przetwarzania danych osobowych osób zgłoszonych w sprawach o zobowiązanie do poddania się leczeniu odwykowemu.

¹¹ Sąd wyznaczył terminy posiedzeń po 31 sierpnia 2015 r., tj. po okresie objętym kontrolą

¹² Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zmianami.

5. Wyeliminowanie działań Komisji niezgodnych z przepisami ustawy o ochronie danych osobowych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, dnia grudnia 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie

Kontroler
Marian Staszewski
główny specjalista kontroli państwowej